

Evalueringsrapport

Unge Stemmer

- Et nyt valgfag på Arbejdermuseet



Udarbejdet af Ane Riis Svendsen,
Skoletjenesten, Arbejdermuseet

Indholdsfortegnelse

Projektets formål s.3

Projektets organisering s.4

Samarbejdspartnere og medudviklere undervejs s. 4

Oversigt over projektets leverancer og slutprodukter s.6

Undervisningsforløbet: Unge Stemmer”s.7

- Formål s.7
- Læringsmål s. 8
- Læseplan s.9
- Fagets opbygning s.10
- Fokus på proces frem for produkt s. 11

Projektets evaluering og følgeforskning s.11

- Aktionsforskningsmetodik s.12
- Hvad fandt forskerne? S. 12
- En dobbeltdidaktik s.13
- Demokratisk pædagogik s.13
- Demokratisk selvtillid s.14
- anbefalinger: s.15
- Et løbende fokus på sammenhæng s.15
- Styrkelse af en vedvarende formativ feedback s.15

Fra projekt til drift s.16

Videndeling s.16

Projektets læringsudbytte for museets undervisningsafdeling s. 18

Ud over selve rapporten indeholder afrapporteringen følgende bilag:

Bilag 1: Et eksempel på en undervisningsplan

Bilag 2: Forskningsrapport, Leon Dalgas, UCC, April 2016

Bilag 3: Program for konferencen: ”Dannelse og Undervisning i eksterne læringsmiljøer” 10.11.17

Bilag 4: Artikel Skoletjenesten.dk

Bilag 5: Pdf udgave af Publikationen

Bilag 6: Link til Filmen

Projektets formål

Danske unge er blandt de mest kompetente demokrater i Europa.

De har en stor viden om demokrati, de forstår og kan forklare demokratiske beslutningsprocesser og formår at forholde sig kritisk. Alligevel viser forskning, at 48% af danske 8. Klasses elever sætter tvivl ved, om andre synes deres holdninger er værd at lytte til. Og hver tredje ung i alderen 16-17 år føler sig ikke rustet til at engagere sig i demokratiet. Dette til trods for at netop uddannelsen og dannelsen til at kunne handle i et demokrati danner formål for den danske folkeskole. (*Kilder: The International Civic and Citizenship Education Study, 2013 og Gallupundersøgelse, DUF, 2015*)

De unge mangler simpelthen politisk og demokratisk selvtillid.

”Unge stemmer” er et uddannelsesprojekt, der ved at bruge historien skal inspirere unge mennesker til aktivt medborgerskab og styrke deres demokratiske selvtillid.

Projektets mål har været, at udvikle et valgfag, der klæder eleverne på til ikke blot at forstå det samfund, de lever i, men også at tage ordet og ytre sig.

Faget styrker elevernes kompetencer til aktivt medborgerskab og kritisk stillingtagen.

Unge stemmer er udviklet af Arbejdermuseet, der har en årelang tradition for at være ‘demokratisk opdragelsesanstalt’. Her, i arbejdernes første forsamlingsbygning, lærte arbejdere at begå sig i demokratiet, sætte dagsordenen og ændre livsforholdene i deres eget liv og i solidaritet med andre. Den tradition for demokratisk uddannelse er vi stolte over at fortsætte. Fordi vi tror på, at alle stemmer skal høres – også de unge.

Med faget har det endvidere været målet, at vi er med til at understøtte folkeskolereformens krav om Åben skole, ved at byde ind på valgfags forpligtigelsen.

Rapporten her har til formål, at give et samlet overblik over dels udviklingen af valgfaget, men også over alle de afledte ringe i vandet, Unge Stemmer som uddannelsesprojekt har haft, for museet som samlet organisation, for undervisningsafdelingen i særdeleshed men også ud i vores omverden.

Projektets organisering

Projektlederne har været Ane Riis Svendsen og Linda Nørgaard Andersen, Undervisnings- og Udviklingsansvarlige for Skoletjenesten på Arbejdermuseet. Arbejdermuseet har været projektejer. Derudover har projektet haft forskellige projektmedarbejder i perioden. I den første fase fra sep.-dec. 2014, arbejdede vi tæt sammen med Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv, og dermed Ulrich Flaskager, Dorte Ellesøe, Henning Grelle og Michella Jensen. I anden fase var Kraftverket (Københavns Kommunes projektværksted for unge) med og Nana Friis Madsen og Sif Østergaard, var undervisere på det første pilotforløb med elever Vinter/forår 2015. I denne periode var forskerne Leon Dalgas og Lennart Ravn fra UCC, med på forløbet og i udviklingen. Samarbejdet med de to fortsatte og mandede ud i en forskningsrapport foråret 2016. Projektperioden har forløbet fra oktober 2014 til og med december 2016. Med afrapportering og afslutning af regnskab i marts 2017.

Behovet og muligheden for at afprøve yderligere to modeller af valgfaget, har forlænget projektperioden. Den forlængede projektperiode er foretaget med Kulturstyrelsens godkendelse.

Samarbejdspartnere og medudviklere undervejs

Efterår 2014

I den første del af projektet samarbejdede vi tæt med Arbejderbevægelsens bibliotek og Arkiv, der hjalp os med at finde og udvælge det materiale, som blev brugt i valgfagets fase 1. Materialet med opgaver blev testet og udviklet med inddragelse af b.la. Zahle læreruddannelse.

I forbindelse med rekrutteringen til faget, var vi i tæt dialog med Børne og ungdomsforvaltningen Indre by- Østerbro, der hjalp med at få valgfaget ud.

Vinter/forår 2015

Under selve afviklingen af Unge Stemmer 2015, havde vi 18 elever med, der kom fra 6 forskellige folkeskoler og 1 specialskole. Deres deltagelse og hele pilotprojektet, udgjorde grundstenen i det samlede projekt, og var oprindeligt tænkt, som det eneste vi ville lave. Derfor er det også Unge Stemmer 2015, der er genstand for Leon Dalgas evalueringsrapport (se bilag 2) Men heldigvis fik vi muligheden for at implementere alle vores mange observationer og refleksioner i de efterfølgende to Unge Stemmer forløb. En uvurderlig proces for fleksibiliteten og kvaliteten af det endelige forløb.

Fase 2 og 3 blev udviklet og afviklet sammen med Kraftverket, Københavns Kommunes Projektværksted for unge. De tilførte dels faget et styrket fokus på elevernes egne processer, og aktioner, men også en autenticitet omkring det at finde sin stemme i samfundet.

Aktionsforskning som tilgang gjorde vores egne observationer og tanker undervejs til genstand for analyser og justeringer af faget i dialog med Leon Dalgas.

Vesterdal ungdomsskole stillede op med deres Pro-klasse, de arbejder projektorienteret hele deres efterskole år. Eleverne stod for en workshop hvor de lavede elev-elev sparring med vores elever, og efterfølgende har vi været i tæt dialog med deres lærer Flemming Schultz, som vi også har haft købt ind som konsulent, til at kvalificere fase 2 og 3 i faget fremadrettet.

Vibeke Hetmar og Claus Detlef har været vores ”husforskere”, og har med deres didaktiske blikke på reformens ”Åben Skole”, givet os input til de to ekstra udviklinger af faget og et fokus på vigtigheden i at fokusere på det relationelle og elevernes metakognition når de skal forstå deres egne læringstilgange.

Efterår 2015:

Institutionens arbejde med valgfaget og de unge førte i februar 2015 til en beslutning om, at ændre årets udstillingsplaner på Arbejdermuseet. En planlagt kunstudstilling blev udskudt for at give plads til et udstillingsformat der kunne folde valgfagets tematikker, indhold og formål ud.

Udstillingen, Uhørt Ungdom åbnede den 25. September 2015 og dannede rammen om en 2.udgave af Unge Stemmer, som vi udviklede i samarbejde med lærere fra Den Classenske Legatskole og deres 9.klasser. Valgfagsstrukturen med de 3 faser og udstillingens rum og tematikker, blev udgangspunktet for elevernes projektopgave. Arbejdet på museet mandede ud i elevpræsentationer af emner/dagsordner som de formidlede til kulturnatten okt. 2015. 2 Ugen efter skrev eleverne den egentlige projektopgave, med inddragelsen af produkt og proces fra forløbet på museet. Vi deltog i feedbacken på elevernes opgaver, da disse blev afholdt på skolen. Det var en vigtig proces i forståelsen af anvendelsen af lært stof i en kontekst overført til en anden. Og både elever, lærere og vi var enige om, at denne kobling styrkede projektopgaven.

Forår 2016:

Forskningsrapporten blev udgivet og i den forbindelse blev også læseplan, mål etc. Justeret og udviklet i samarbejde mellem os og Leon Dalgas.

Efterår 2016:

Et nyt samarbejde med DCL og en ny 9.klasse, gjorde det muligt af afprøve det færdig justerede forløb en sidste gang, med særligt fokus på transfer mellem elevernes arbejde og anvendelse af det lærte tilbage på skolen. En afvikling der gav os et stærkt fundament for den kommende drift af faget.

Oversigt over projektets leverancer og slutprodukter**1) Undervisningstilbud**

Unge stemmer er ikke et fast, statisk udviklet forløb, men i høj grad et fag, som museet og den enkelte lærer udvikler og afvikler sammen. De beskrevne faser i forløbet danner udgangspunkt for opbygning, udvikling og tilrettelæggelse af det enkelte forløb, men læseplanen udfyldes og planlægges i samarbejdet mellem læreren og museumsunderviseren. Denne måde at arbejde på ser vi på museet som en fordel for læreren og for elevernes læring, idet den giver mulighed for at skabe et valgfag, der tager højde for den enkelte elevgruppes forudsætninger og behov. Samtidig gør samarbejdet det muligt, at der skabes overførsel (transfer) mellem det, der sker i skolen og på museet. Det sker blandt andet, når eleverne i klassen dykker yderligere ned i det emneområde, der optager dem, eller når læreren kobler de forskellige pædagogiske metoder til tilsvarende metoder, der bruges i forbindelse med projektopgaven eller i forbindelse med skabelsen af kulturprodukter i eksamensøjemed. Faget får på den måde en tæt kobling til elevernes øvrige skolearbejde.

Er man som skole interesseret i at indgå i dette samarbejde, kan man kontakte arbejdmuseet minimum ½ år inden afviklingen af faget. (Se bilag 7)

2) Undervisningsbeskrivelser

Der er udarbejdet undervisningsbeskrivelser til alle de undervisningsdage, der har været i de 3 forløb. Et eksempel på en sådan fra første pilot i foråret 2015, er vedlagt som bilag (Se bilag 1).

3) Arkivmateriale beskrivelser

Der blev udarbejdet beskrivelser til de udvalgte tematikker, som bruges når fagets første fase afvikles.

4) Fagbeskrivelse og læseplan

Afdelingen havde selv lavet en fagbeskrivelse og formuleret læringsmål fra starten, disse er løbende blevet justeret, omformuleret og tilpasset den endelige udgave af forløbet. De kan læses i afsnittet om forløbet her i rapporten. (Se også bilag 7)

5) Publikation

Der er blevet udarbejdet en publikation til lærere, skoleledere og kolleger. Der beskriver og formidler faget og dets forsknings resultater. Publikationen udkommer d.27/3, men kan læses i en pdf- udgave vedhæftet som bilag. (Se bilag 7)

6) Film

Som et led i dokumentationen af faget er der blevet produceret en film, der viser Unge Stemmer 2015. Filmen bruges til elever, lærere, skoleledere og kolleger når vi skal fortælle om faget. (se bilag 8)

Undervisningsforløbet: Unge Stemmer

Unge stemmer skal understøtte undervisningen i skolen, eller være et egentligt alternativ til skolernes eksisterende valgfagstilbud. Faget har sine egne læringsmål, sin egen læseplan og sit eget indhold, som dog alt sammen er udviklet med udgangspunkt i folkeskolens formål og tilknytning til læringsmålene for fagene historie, samfundsfag og dansk. Faget forener således en læringsmålsorienteret og dannelsesteoretisk didaktik. I det følgende præsenteres fagets formål, læringsmål, læseplan samt en præsentation af fagets indholdsmæssige opbygning

Formål

Stk. 1: Eleverne skal i faget ”Unge stemmer” udvikle demokratisk selvtillid, så de får mod på at hæve deres stemme i offentligheden og tage del i den demokratiske debat.

Stk. 2: Eleverne skal i faget ”Unge stemmer” opnå viden og færdigheder, der giver dem kompetence til aktiv demokratisk deltagelse.

Stk. 3. Eleverne skal i faget ”Unge stemmer” inspireres til kritisk stillingtagen og personlig værdiafklaring.

Læringsmål

| | |
|---|---|
| Kompetenceområde: Demokratisk deltagelse | |
| Kompetencemål: Eleven kan handle demokratisk deltagende på grundlag af personlig stillingtagen | |
| Færdigheds- og vidensområde: Udfordringer for mennesker | |
| Færdighedsmål | Vidensmål |
| Eleven kan give eksempler på, hvordan mennesker til andre tider har identificeret udfordringer og handlet herpå | Eleven har viden om hvilke udfordringer mennesker til andre tider har set og handlet på |
| Færdigheds- og vidensområde: Demokratiske deltagelsesformer | |
| Færdighedsmål | Vidensmål |
| Eleven kan begrunde forslag til demokratiske deltagelsesformer indenfor et konkret sagsområde ud fra demokratisyn | Eleven har viden om forskellige demokratiopfattelsers syn på demokratiske deltagelsesformer |
| Færdigheds- og vidensområde: Personlig stillingtagen | |
| Færdighedsmål | Vidensmål |
| Eleven kan identificere og undersøge udfordringer i eget liv som ung og begrunde stillingtagen og handleforslag | Eleven har viden om aktuelle udfordringer i eget liv som ung |

| | |
|--|--|
| Kompetenceområde: Projektudvikling | |
| Kompetencemål: Eleven kan selvstændigt og i samarbejde med andre udvikle, planlægge og gennemføre projekter med henblik på aktiv demokratisk deltagelse | |
| Færdigheds- og vidensområde: Undersøgelse af problemstillinger | |
| Færdighedsmål | Vidensmål |
| Eleven kan omforme de identificerede udfordringer til problemstillinger, der kan undersøges og findes løsninger på | Eleven har viden om formulering af problemstillinger med henblik på undersøgelse |
| Færdigheds- og vidensområde: Demokratiske aktionsformer | |
| Færdighedsmål | Vidensmål |
| Eleven kan udmønte og begrunde demokratiske aktionsformer overfor konkrete udfordringer | Eleven har viden om demokratiske aktionsformer |
| Færdigheds- og vidensområde: Projektplanlægning og styring | |
| Færdighedsmål | Vidensmål |
| Eleven kan planlægge og gennemføre et projektforsøg med afsluttende aktion uden for egen skolekontekst | Eleven har viden om projektplanlægning og styring |

| | |
|--|--|
| Kompetenceområde: Formidling og kommunikation | |
| Kompetencemål: Eleven kan udforme budskaber, formidle dem målrettet til en offentlighed og indgå i demokratisk samtale. | |

| | |
|---|---|
| Færdigheds- og vidensområde: Demokratisk samtale | |
| Færdighedsmål | Vidensmål |
| Eleven kan rammesætte og facilitere en demokratisk samtale i offentligt rum | Eleven har viden om etik for den demokratiske samtale |
| Færdigheds- og vidensområde: Argumentation | |
| Færdighedsmål | Vidensmål |
| Eleven kan udforme og begrunde budskaber med argumentation i forhold til en målgruppe | Eleven har viden om argumentation og appelformer |
| Færdigheds- og vidensområde: Kreativ formidling | |
| Færdighedsmål | Vidensmål |
| Eleven kan omsætte indtryk fra nutidige problemstillinger til et personligt udtryk gennem selvvalgte kulturelle udtryksformer | Eleven har viden om kulturelle udtryksformer |

Læseplan for faget

Læseplanen er tænkt som en vejledende oversigt til inspiration og udgangspunkt for det samarbejde, der indgås i udbuddet af det konkrete undervisningsforløb.

Den giver et indblik i de muligheder, der er, men det konkrete valg af indhold, arbejdsform og produkt sker altid i samarbejde med den enkelte lærer.

Indhold

Eleverne møder eksempler på, hvordan andre mennesker til andre tider har deltaget i demokratiet. Eleverne møder, indgår i og udvikler selv relevante værdidiskussioner, der har relevans for unge i dag. Værdidiskussionerne skal bruges som inspiration til at eleverne selv udvikler ideer til diskussioner, de ønsker at fremme.

Den formative evaluering

Den enkelte bliver evalueret med henblik på, hvordan vedkommende kan videreudvikle sine kompetencer. Evalueringen sker løbende i undervisningen. Se

<http://www.emu.dk/modul/evaluering-i-praksis>

Eleverne møder og diskuterer forskellige demokratisyn, der gør dem i stand til at identificere vigtige træk i et demokratisk samfund.

Arbejdsformer

Eleverne arbejder med projektarbejdsformen, hvor eleverne selv definerer projektmål og skaber et personligt udtryk.

Eleverne arbejder med innovative kompetencer, når de gennem faciliterede processer skal samarbejde, forholde sig kritisk, kreativt og handlingsrettet.

Produkter

Eleverne går selvstændigt ud og formidler et budskab i det offentlige rum uden for skolens rammer. Eleverne udfører aktioner, der for eksempel kan tage form af happenings, samtalesaloner, oplysningskampagner og begivenheder på sociale medier

Fagets opbygning

Faget er inddelt i 3 faser, der hver knytter sig til arbejdet med et kompetenceområde, i fagene historie, samfundsfag og dansk.

Fase 1: Historien inspirerer

I første fase arbejdes med kompetenceområdet demokratisk deltagelse. Her tages der udgangspunkt i den historiske læring og bevidsthed. Museets emneområde inddrages og belyses gennem undervisning i udstillingerne og inddragelsen af arkivalier og kilder fra bibliotek og arkiv. Eleverne lærer om sociale forandringer, politiske bevægelser og forskellige udtryksformer. I denne fase inddrages også aktuelle samfundsdebattører, kunstnere og andre relevante personer og eksempler. Eleverne får en historisk bund at stå på, der set i lyset af nutiden skaber forudsætninger for at gå ind i det videre arbejde med selv at sætte dagsorden. Eleverne inspireres af historien og oplever, hvordan mennesker er historieskabte og -skabende, og det sætter dem i stand til at sætte forventninger til deres egen nutid og fremtid.

Fase 2: Værktøjskassen fyldes op

I anden fase arbejdes med kompetenceområdet projektudvikling. Her skal eleverne forberede sig på at udføre egne projekter ved at tilegne sig og arbejde med metoder og innovative, projektorienterede værktøjer. Det vil give dem forudsætningerne for at udføre deres egne aktioner i tredje fase. Det er også i denne fase af valgfaget, at den mulige kobling til elevernes erfaringer omkring innovationsprocesser og projektopgaven kommer i spil. Udskolingselever arbejder i høj grad med projektorienteret innovativ undervisning, og vil i denne sammenhæng kunne udnytte viden om disse processer og arbejdsformer, som en naturlig kobling mellem skolen og valgfaget. Tilsammen skal disse processer og tilegnelsen af værktøjer lede frem til mindre afprøvninger og modeller. Det kan være, at de skal udføre vox-pops og pitching og argumentationsopbygning af deres ideer for andre eller lave skitser til deres plakater, bannere eller andet. Disse afprøvninger er alle forløbere for elevernes endelige aktioner.

Fase 3: Elevernes egne aktioner

Kompetenceområdet formidling og kommunikation er i fokus, når eleverne i fagets sidste fase selv skal udvælge en udfordring eller et potentiale i samfundet, som de vil gøre opmærksom på gennem en aktion i det offentlige rum. Eleverne vælger, med inspiration fra de foregående faser, selv indhold og form.

I hele denne fase er der fokus på facilitering af elevernes processer gennem formativ feedback og en stærk sammenhæng mellem indhold, aktiviteter og mål. Aktion skal forstås bredt, den behøver ikke være udadvendt. Det er vigtigt, at der er andre deltagelsesformer for eleverne, så vi differentierer tilgangen til målet om at fremme elevernes demokratiske deltagelse.

Fokus på proces frem for produkt

Samlet for elevernes læring i forløbet er, at det er processen i udviklingen af de demokratiske kompetencer, der er i fokus, frem for det endelige produkt.

I alle tre faser er der en demokratisk pædagogisk tilgang, hvor der ikke kun undervises i demokrati, men også med demokrati. Det betyder for eksempel, at eleverne uanset de emner og dagsordner, de vælger at tage op, vil blive støttet og udfordret til at se flere perspektiver af den samme sag. Det er en vigtig didaktisk pointe, når formålet for faget er at forene den læringsmålsorienterede og dannelsesteoretiske didaktik. Den demokratiske pædagogik kræver i øvrigt en særlig opmærksomhed på elevernes urørlighedszone. De skal ikke tvinges til at have meninger, idet de kognitivt er i en naturlig 'vildrede', en identitets og holdningsudvikling. Hele forløbet afsluttes med en evaluering, hvor der samles op på forløbes tre faser.

Projektets evaluering og følgeforskning:

Leon Dalgas, lektor ph.D og Lennart Ravn, adjunkt begge ansat ved professionshøjskolen UCC, har lavet følgeforskning og evaluering på projektet. Formålet med følgeforskningen var, at undersøge udviklingen af et valgfag- altså fagets konsistens, sammenhæng, begrundelse, mål og didaktisering samt undersøge hvordan der i projektet arbejdes med elevernes udvikling af demokratiske deltagelseskompetencer og tillid til egne demokratiske deltagelsesmuligheder.

I det følgende afsnit præsenteres den anvendte forskningsmetodik, sammen med de væsentligste fund fra forskningen og anbefalinger til faget fremadrettet.

Aktionsforskningsmetodik

Følgforskningen blev gennemført med en aktionsforskningsmetodik inspireret af Louise Taylor (Taylor, 2010).

”Vi går som forskere ind i et aktivt samarbejde med projektdeltagerne om projektet, og er i dialog med projektkoordinatorerne allerede i formuleringen af projektet men også i justering af projektet undervejs. Som forskere bestræber vi os på at operationalisere projektejernes pædagogiske intention og konkrete læringsintention, så forskningen giver viden om de dimensioner ved den pædagogiske praksis, som projektet har udviklingsmål for. Det indebærer dog ikke, at vi ukritisk følger denne pædagogiske intention, for vi opretholder vores eget teoribaserede udgangspunkt for kritisk analyse og vurdering. Det kritiske perspektiv indebærer også, at vi skelner mellem udviklingsvisionen i den pædagogiske kontekst og den kritisk empiriske vidensproduktion. Vi forpligter os på begge dimensioner. Hvis der optræder diskrepanser mellem forskernes og projektdeltageres tolkninger, så repræsenteres de som flere stemmer i forskningsrapporten, men forskerne har ansvaret for synteserne og konklusionerne. Det aktive samarbejde tager blandt andet form af, at forskerne og projektdeltagerne undervejs i observationsstudiet udveksler deres iagttagelser og tolkninger, og de kommer til at virke formende ind på projektførelsen. Det kan også betyde, at forskerne på forskellige tidspunkter træder ind i en konsulentrolle og sparrer med projektdeltagerne. Projektdeltagerne foretager også observationer og samler observationsdata og udvikler tolkninger af deres observationer, og forskerne inddrager projektdeltageres observationsdata i databasen. Forskerne inddrager også projektdeltageres tolkninger i fortolkningen af data. Denne aktive involvering af projektdeltagerne indebærer, at projektdeltagerne ikke er anonyme, men har navn og stemme i forskningen.” (uddrag fra forskningsrapporten, april 2016, bilag 2)

Tilgangen har ikke blot formet faget Unge Stemmer, men er også blevet en del af vores fremadrettede pædagogiske udviklings tilgang. (se mere om dette under afsnittet ”Projektets læringsudbytte for afdelingen”)

Hvad fandt forskerne?

- en dobbelt didaktik der fungerer
- en undervisning med potentiale for ”Demokratisk pædagogik”

- en styrket demokratisk selvtillid hos eleverne

En dobbelt didaktik

Det overordnede mål med udviklingen af valgfaget var, at det skulle styrke elevernes demokratiske selvtillid, ved at sætte fokus på elevernes egne evner til at sætte dagsorden. Samtidig fremgår det også af hele målformuleringen, at vi også ville arbejde med kompetence områder og videns/færdighedsmål, der kunne understøtte denne proces og give eleverne forudsætninger for at sætte dagsorden. Derfor kan man sige, at vi har haft to didaktiske tilgange til/i faget

- 1) En læringsmålsorienteret didaktik, hvor undervisningen sigter mod, at eleverne tilegner sig beskrevne kompetencer, færdigheder og viden. Konkret skete dette b.la. i forløbets første to faser, der havde fokus på, at give eleverne viden om og færdigheder inden for projektarbejde, innovation og historiske og samfundsfaglige cases. Herigennem kunne de opnå forudsætninger, der gjorde dem i stand til at sætte dagsorden.
- 2) En dannelseseoretisk didaktik, hvor undervisningen tilrettelægges ud fra overordnet formål om dannelse til demokratisk deltagelse i samfundet.

Forskerne konkluderer, at de to principper virker sammen i faget, og at en kombination af de to didaktikker kvalificerer undervisningen.

Demokratisk pædagogik

Der har i forskningen ikke været tale om effektmåling, men om at have fokus på elevdeltagelse, i det vi ikke ville undervise om demokrati, men med demokrati. Forskerne har opstillet følgende principper for en demokratisk pædagogik:

” Det didaktiske udviklingsprojekt i form af udvikling af valgfaget ”Unge Stemmer”, som er denne forsknings genstand, har elevernes dannelse til demokratisk deltagelse som overordnet mål. Denne ambition vurderer vi ikke kun vedrører valfagets indhold, men også egenskaber ved undervisningspraksis. Denne praksis må selv virke på et demokratisk grundlag med værdier som åndsfrihed og ligeværd. En demokratisk pædagogik skal rumme mennesker med forskellige livsopfattelser, trosforestillinger, grundværdier og kulturelle normer. Den demokratiske pædagogik

understøtter at mennesker kan leve side om side og indgå i ligeværdig demokratisk samtale på tværs af forskelligheder. Lærerne skal derfor i deres undervisningspraksis håndhæve demokratiske værdier i skolens rum og dermed skabe rammer for, at børn og unge kan udvikle deres personlige værdigrundlag. Undervisning der sigter mod at danne til demokratisk deltagelse må invitere børn og unge ind i den politiske deltagelse ved at give dem muligheder for, at tænke kritisk og tænke i alternativer til bestående samfundsforhold. Undervisningen skal skabe et læringsmiljø, der giver mulighed for erfaring med demokratisk deltagelse. Disse kriterier for kvalitet i undervisningen vil også indgå i dette forskningsprojekt". (uddrag fra forskningsrapporten, april 2016, bilag 2)

Og forskerne konkluderer således følgende om den undervisning de så:

"Når underviserne tematiserer og rammesætter værdirefleksion og –diskussioner oplever vi hver gang en konsekvent demokratisk pædagogik, der inviterer eleverne ind ved at åbne forskellige positioner og præsentere dem sagligt. Hvad kunne være et modsat synspunkt på dette? Hvilke andre interesser kunne være på spil for mennesker i denne sag? Hvis ikke eleverne selv kan komme med bud, har underviserne forberedt præsentation af forskellige synspunkter og positioner, så eleverne inviteres ind i en refleksion. Det understøtter det formål, at eleverne inspireres til kritisk stillingtagen og personlig værdiafklaring." (uddrag fra rapporten, 2016, bilag 2)

Demokratisk selvtillid

De beskrevne fund i forskningen knyttet til faget, er alle sammen forudgående processer og situationer til elevernes afslutninger på faget, hvor forskerne beskriver at de tydeligt så tegn på, at eleverne får styrket deres demokratiske selvtillid, som er det overordnede mål.

"I projektet har vi observeret elevernes præsentationer undervejs i forløbet. Vi så, hvordan de selv skabte de centrale budskaber, og hvordan de efterfølgende organiserede en aktion.

I april 2015 blev der afviklet fire elevskabte aktioner: Samtalesalon om vilkår for asylansøgere i Danmark på Arbejdermuseet. Unges styring af egen økonomi på Randersgades Skole og Vibehus Skole. Udstilling og samtalebod om unges kropsidealer ved Rundetårn. Og et samtalerum ved Storkespringvandet om menneskers ret til forskellighed. I forbindelse med aktionerne så vi unge mennesker, som med selvtillid og åbenhed skabte kontakt til de mennesker, de mødte, og som mestrede at komme ud med deres budskaber". (Uddrag fra "Fra viden til velfærd", UCC, 2016)

Forskernes iagttagelser, og den operationaliserede tilgang til den demokratiske pædagogik, har ikke blot styrket vores bevidsthed omkring undervisningen i Unge Stemmer, men er også blevet en gennemgående metodisk tilgang i alt vores anden undervisningspraksis. Hvilket har styrket vores professionelle bevidsthed om hvilke metodikker vi kan bruge, når vi vil styrke elevernes demokratiske selvtillid.

Anbefalinger

Udover at forskerne anbefalede den dobbelte didaktik som et fortsat mål, og hjalp os til at få synliggjort den operationaliserede demokratiske pædagogik, kom de med to fremadrettede anbefalinger, som vi har implementeret i den endelige udgave af faget:

- Løbende fokus på en tydelig sammenhæng mellem mål → indhold → aktivitet
- Styrkelse af en vedvarende formative feedback

Et løbende fokus på sammenhængen

”Det ville styrke kvaliteten i undervisningen, hvis underviserne foretog en løbende kobling mellem læringsmålene for forløbet, indholdet i undervisningen og den konkrete aktivitet, eleverne sættes i gang med. Det sker også i mange sekvenser, men ikke konsekvent. Hvis sammenhængen mellem læringsintention, indhold og aktiviteter er tydelig for eleverne understøtter det deres læring.” (Uddrag fra rapporten 2016, bilag 2)

For at inkorporeret denne løbende kobling i undervisningen, er det nu lagt fast ind, at vi undervejs i faserne, og særligt ved påbegyndelsen af en ny fase, synliggøre denne sammenhæng for eleverne.

Styrkelse af en vedvarende formative feedback

”Den utydighed vi ser i visse sekvenser vedrørende sammenhæng mellem mål, indhold og aktivitet, opvejes dog af en stærk formativ feedback til eleverne undervejs. Den fremmes også af, at der er afsat mange læreresressurser. Den formative feedback støtter hele tiden eleverne i at fastholde meningen med det konkrete indhold og den konkrete aktivitet, men den formative feedback er også nogle gange fokuseret på aktivitet: Nu har I gjort dette ... Det næste I skal gøre er ... Det kunne styrke kvaliteten af den formative feedback, hvis den fastholdt sammenhæng mellem mål og aktivitet

ved at tydeliggøre: Hvor var det, I skulle hen? Hvor langt er I kommet i forhold til det? Hvad er det næste, I skal opnå, og hvordan kommer I der hen?” (Uddrag fra rapporten, 2016, bilag 2)

Den formative feedback i undervisningen, er blevet en fast del af undervisningsbeskrivelserne og oplæringen af undervisere. Og er samtidig et fokus i den fælles planlægning der foregår, med lærerne omkring det enkelte forløb.

Fra projekt til drift

Projektet startede ud med en pilotudvikling i foråret 2015, det blev dog hurtigt tydeligt at vi dels pga. administrative og organisatoriske ændringer omkring udbud af valgfag, og dels pga. Den faglige pædagogik og didaktiske feedback de forskellige forskere havde givet os, havde brug for at afprøve yderligere to modeller. Det blev til afviklingen af et forløb i efteråret 2015, med udgangspunkt i udstillingen Uhørt Ungdom, der havde samme formål som valgfaget, nemlig at styrke elevers demokratiske kompetencer. Forløbet blev koblet til elevernes arbejde med projektopgaven. I foråret 2016 blev evalueringsrapporten færdig, og vores erfaringer blev implementeret og bearbejdet i materialet. Dermed fik vi mulighed for, at afprøve den færdige udgave i et samarbejde med vores partnerskabsskole DCL, i efterår/vinter 2016. Grundet omrokeringer i lærergruppen, blev faget dog først afsluttet d.16/12 og evalueret med eleverne i januar 2017. Efterfølgende fulgte udarbejdelsen af vores publikation. Unge Stemmer er således nu implementeret i drift, og kan bookes af skoler/lærere der ønsker at indgå et samarbejde omkring skræddersyning af faget til deres elevgruppe.

Videndeling

Publikation og film

- Der er blevet udarbejdet en publikation om projektet, faget og følgeforskningen. (den kan ses i pdf format bilag 7)
- Derudover er der blevet lavet en film, der viser, hvordan de Unge Stemmer 2015, arbejdede i fagets 3 faser. (se bilag 8)

Begge videndelingsprodukter har elever, lærere, skoleleder og andre museums/skoletjenestefolk som målgruppe.

Konference

D. 10.11.16 lavede vi i samarbejde med Skoletjenesten, en konference på museet, der hed "Dannelse og undervisning i eksterne læringsmiljøer". Interessen var stor, og maks deltagerantallet på de 90, blev hurtigt nået. I den fyldte festsal på museet, diskuterede deltagerne med input fra Lars Geer Hammershøj, formanden for danske skoleelever og formanden for danske gymnasieelever, hvad er museernes rolle i dannelsen af ungdommen? Efterfølgende fortsatte diskussionerne i workshops der blev afholdt af os selv med udgangspunkt i Unge Stemmer og af kolleger fra Folketinget, Kvindemuseet i Århus, Nikolaj kunsthøjskole, Fil-X, Falihos, Arken, og som alle ligeledes tog udgangspunkt i deres erfaringer med dannelse i undervisningen. (Se program bilag 3)

Oplæg og workshops om faget

Vi har løbende i projektperioden deltaget i diverse sammenhænge med oplæg om faget, Demokratisk pædagogik som metode, aktionsforskning som tilgang til pædagogisk udvikling og om rollen som en undervisningsafdeling der vil styrke elevernes demokratiske deltagelse.

- ODM's formidlingsseminar, marts 2016
- Talent-konference", UCC, København, 21. April 2015
- Skoledermøde for skoleledere område Nørrebro og Brønshøj, november 2016
- Workshop på Ungdommens folkemøde, september 2016
- Oplæg på bibliotekernes årskonference 2016,
- Oplæg på Københavns Kommunes sommeruniversitet for lærere 2015
- ODA's formidlingsseminar, november 2014

Artikler

- Skoletjenesten.dk

Uhørt Ungdom

- I udstillingen havde vi lavet et rum, hvor Unge stemmer blev præsenteret med film og kampagnemateriale fra unge stemmer 2015.
- Rundvisning af historiekonsulenterne fra uvm., med udgp. I unge stemmer.
- Elever fra Unge Stemmer 2015, lavede oplæg om faget til åbningen 25/9, 2015.

Projektets læringsudbytte for museets undervisningsafdeling

Unge Stemmer som uddannelsesprojekt, gik allerede i januar 2015 over i udviklingen af en egentlig udstilling der fik titlen ”Uhørt Ungdom”, og som havde styrkelsen af den demokratiske selvtilid som sit mål. Allerede i processen omkring udviklingen af denne udstilling stod det klart, at unge stemmer var et projekt, der ville lave ringe i vandet til resten af museet og vores omverden.

Unge er blevet en særlig målgruppe i museets kommende 3-årige strategiplan, og vi arbejder således videre med den demokratiske pædagogik, når vi i alle vores undervisningstiltag har styrkelsen af den demokratiske selvtilid og den demokratiske dannelse som vores overordnede læringsformål. Dette afspejler sig i Arbejdermuseets pædagogiske profil, som er blevet yderligere skærpet af dette store arbejde og de erfaringer, vi har gjort os. Vi har fået et nyt sprog om vores undervisning. Den operationaliserede tilgang til en demokratisk pædagogik, har ikke blot styrket vores bevidsthed omkring undervisningen i Unge Stemmer, men er også blevet en gennemgående metodisk tilgang i alt vores anden undervisningspraksis.

Derudover er den vigtige løbende synliggørelse af sammenhængen mellem indhold-mål-aktivitet blevet skærpet, og den formative feedback blevet et opmærksomhedspunkt og et indsatsområde. Og så har aktionsforskningsmetodikken givet os en ny tilgang til den pædagogiske udvikling i afdelingen, idet vi fremadrettet vil have en aktionstilgang til det vi udvikler.

I relation til debatten omkring museernes rolle i undervisningen, er der i disse år delte meninger om, hvorvidt den skal være læringsmålstyret? Eller dannelsesmålsstyret? En debat vi også har deltaget i, og som vi bl.a. tog op på konferencen om ”Dannelse og undervisning i eksterne læringsmiljøer” i november 2016.

Med Unge stemmer mener vi, at vi har bevist, at man godt kan lave undervisning, der har begge didaktikker som sit omdrejningspunkt.

Slutteligt kan man sige, med et citat lånt fra en af de Unge stemmer, 2015, ”*Unge stemmer har lært os at tænke stort!*” og vi glæder os til nye uddannelsesprojekter på museet, hvor der fra starten tænkes i sammenhænge mellem undervisningsdidaktik og udstilling.